

Den lille og den store etik

Jacob Birkler, lektor, ph.d.

Der hvor etiketten før havde sin plads har etikken fået sit sæde. Førhen var etiketten i fokus som måden jeg klær' mig og ter mig. I dag føres etikken frem som dilemmaer, der vækker kvaler. Som udgangspunkt betyder ordene etik og etikette det samme med rødder i det græske *ethikos*. Ofte skelnes der imidlertid mellem etiketten som den lille etik og etikken som den store etik. Den lille etik angår pli, sømmelighed, takt, tone og god opførsel i almindelighed. Den store etik angår derimod selve grundlaget for den gode opførsel i form af normer, værdier, karakter og dyder generelt. I det følgende skal der peges på en række ligheder og forskelle mellem den lille og den store etik ud fra et enkelt eksempel nemlig 'værtindegaven'.

Værtindegaven

Som etikette forventes det ofte, at man medbringer en gave til værtsparret når man som gæst ankommer til et middagsselskab. Det første spørgsmål der rejser sig angår gavens art. Hvad bør man medbringe? Man kan let få den erfaring, at gaven skal fungere som en erstatning for det, man forventer at få til gengæld. Med andre ord ankommer man med vin, blomster eller servietter og lys, hvilket formodes at være en del af middagsbordet. Hvis man evt. bryder denne skik og ankommer med en alternativ værtindegave vil man altid kunne sige: 'dette er i stedet for en flaske vin', eller med vinen i hånden: 'dette er i stedet for en buket'. Udfordringen bundet til etiketten omkring værtindegaven angår imidlertid ikke gavens art men derimod gavens størrelse. Hvor stor eller værdifuld bør gaven være? Nøjagtig som det gælder med etik, vil man ikke kunne hente nogen stor hjælp i retningslinjer eller bøger om takt og tone. I Brugsen vil der heller ikke være angivet, hvor stor gaven bør være til værtsparret man skal besøge samme aften. Selvom man måske kan finde et skilt hvor der står 'værtindegaver', fremgår det ikke, om det er den lille eller store kasse 'After Eight' der er passende til lejligheden. Man vil således kunne give en gave til værtsparret med den risiko, at gaven enten er for lille eller for stor. Den cellofanindpakkede rødvin bliver pludselig pauver når oksemørbraden kommer på bordet og hvis værtindegaven er en stor købmandskurv rammer man måske også ved siden af når frikadellemaden serveres. Men hvordan afstemmer vi så værtindegavens størrelse? Det sker i entreen! Ved ankomsten vil man overbringe gaven og her afstemme størrelsen. 'nej, det

var alt for galt', eller 'det skulle I ikke have gjort', e. lign. Fra den anden side kan det lyde: 'det manglede da bare' eller 'nu står I her med mad og så synes vi...'. Sidenhen vil man på vejen hjem kunne tænke om ikke gaven næste gang bør være lidt større eller mindre. Lettere bliver det, når det besøgte værtspar kommer til middag i eget hjem, hvor man med interesse vil kunne iagttage værtindegavens størrelse.

Mødet med den gravide

Hvad har værtindegaven med etik i jordemoderens praksis at gøre? Her skal nævnes en række vigtige forhold, der binder etiketten omkring værtindegaven med etikken i mødet med den gravide. Som det gælder med værtindegaven er det forholdsvis let at identificere de grundlæggende værdier, som jordemoderen bør møde den gravide med. Det kan man læse i etikkode for jordemødre og ikke mindst i værdigrundlaget på de enkelte afdelinger. Her kan man læse, hvordan jordemoderen skal udvise respekt og ansvarlighed etc. Som det gælder med værtindegavens størrelse, kan det imidlertid være særdeles vanskeligt som udgangspunkt at vide, hvor meget jeg som jordemor bør udvise respekt og faglighed. I hvilket omfang og på hvilken måde bør jeg eksempelvis udvise respekt for kvindens valg og fravalg i tilknytning til kejsersnit, smertelindring osv.? Og hvilke rammer er der forbundet med det ansvar, jeg skal bære for den gravide/fødende kvinde? Disse forhold kan jordemoderen kun få et formelt svar på – ikke et reelt svar i den konkrete situation, hvor værdierne udfordres. Jordemoderen kan ikke tænke sig frem til etikken på forhånd. Som det gælder med etiketten omkring værtindegaver, bliver værdierne først afstemt i mødet med 'den anden'. Det er først når jordemoderen møder den gravide, at jordemoderen får ide om rammerne og betingelserne for den respekt og ansvarlighed, som hun bør vise og bære. Det er først i mødet med den gravide, at etikken bliver synlig. Det er først når den anden kommer ind på scenen, at etikken bliver synlig. Som det gælder for værtindegaven, bliver det ofte lidt lettere at afstemme værdierne anden og tredje gang vi møder hinanden. Efterhånden afstemmes værdierne i de rette forhold og vi når ideelt set frem til etikken. Med værtindegaven får vi afstemt etiketten når vi møder værtsparret og i mødet med den gravide får vi afstemt etikken. Hvori består så den store forskel mellem etikette og etik? Som et kunstgreb kan etiketten betragtes som den lille etik, der viser hen til de uskrevne men mindre alvorlige regler i mødet med den anden. Etikken vil som den store etik derimod angå de uskrevne men alvorlige regler i mødet med den anden. Regler, som er

alvorlige i den forstand, at jeg som jordemoder bærer 'den andens' skæbne i mine hænder, når jeg træffer et valg.